

Er det **vores tur** til at bestemme nu?

- GUIDE TIL EU OG DET DANSKE FORMANDSKAB

Danmark overtog EU-formandskabet 1. januar 2012. Det giver os ikke magten over hele EU – langt fra. Men for et halvt år har vores ministre lidt større muskler og meget mere at se til, når de rejser til Bruxelles. Hvad er EU, hvad betyder det at have formandskabet, og hvad betyder det hele for dig?

Din hverdag, dit samfund

Til næste sommer, når det danske EU-formandskab er overstået, kan du sandsynligvis se frem til en lavere regning, når mobilen er med på udlandsferie. Og måske har vi også nye regler for dyrkning af genmodificerede afgrøder. To konkrete eksempler på, hvordan EU-formandskabet kan få betydning for dig. Men EU er hverken sommer eller vinter, hverken billig telefoni eller GMO-afgrøder. EU vedtager regler – mange regler – både for sommer- og vintertid, for teleselskaberne og for den agrokemiske industri (dem med GMO'erne). Og EU's regler er med til at åbne muligheder og sætte begrænsninger, og påvirker på den måde vores hverdagsliv, som forbrugere, studerende, arbejdstagere og pensionister.

EU påvirker også vores liv som borgere og medlemskab af EU har indflydelse på vores danske

demokrati. Mange af vores love og regler bliver nu vedtaget i et fællesskab, som ikke blot omfatter 5½ millioner mennesker – men 500 millioner mennesker. Det er ikke nok blot at få styr på regeringen og Folketinget – med EU har du fået meget mere oveni. Som borger er det blevet mere uoverskueligt at "følge med". Men fat mod – forklaring følger.

Første skridt: overblik

Prøv nu at forestille dig EU som en lang, indviklet og lidt kedelig tekst. Det burde ikke være svært. Teksten er en aftale mellem 27 lande på i alt 55.161 ord. Forestil dig så, at du sidder til eksamen og skal forklare, hvad teksten handler om.

Frygt ikke. Det er heller ikke svært: EU's traktat er en tyk bog, men handler kun om to ting. I den ene halvdel beskriver landene alle de områder, hvor de vil løse problemer i fællesskab. Altså:

Hvad kan EU bestemme? I den anden halvdel beskriver landene, hvordan de skal finde frem til de konkrete løsninger. Altså: Hvordan lovgiver EU?

Over de følgende sider skal du lære om EU med udgangspunkt i denne firkantede opdeling af EU's traktat. Og du skal lære om det danske EU-formandskab. Det hele hænger sammen: De regler, som EU vedtager, er formet af den måde, EU tager beslutninger på, og centralt i EU's beslutningsproces sidder EU-formandskabet. Når Danmark har EU-formandskabet, har vi altså lidt større mulighed for at påvirke de regler, som EU vedtager i første halvår af 2012. Den mulighed vil vi også se nærmere på.

Hvad kan EU bestemme?

120.000 sider – så meget fylder EU's lovgivning i alt. Du kan have hele molevitten på et usb-stik i lommen, eller printe alle reglerne og samle dem i cirka 200 ringbind.

SAGER PÅ EU-FORMANDSKABETS DAGSORDEN

Danmark havde særligt ét mål, da vi i 2002 sidst havde formandskabet: Vi ville sikre, at de østeuropæiske lande blev optaget i EU. Denne gang er der mange forskellige bolde i luften. Og vores succes afhænger mere bredt af, hvor mange vigtige lovforslag, som bliver vedtaget. Der bliver forhandlet over hele linjen. Der er fx et forslag, om at landene skal forpligte hinanden på skrapere krav til de nationale økonomier for at undgå nye økonomiske kriser, som vi ser i Grækenland. Der er også et forslag om, at politiet i et land skal kunne sætte en efterforskning i gang i et andet land. Og EU's budgetramme og landbrugsstøtteordningerne skal genforhandles.

eu2012.dk

Lær mere om de vigtigste temaer for det danske EU-formandskab – se: eu2012.dk

HVAD SYNES DU SELV?

Hvilke problemer skal vi løse i fællesskab, og hvad skal EU ikke blande sig i? – Se hvad danskerne synes: euo.dk/formand

Huskersedler til det danske formandskab

Gradvist mere

Ser man tilbage, drejede samarbejdet sig i begyndelsen om handelsregler for kul og stål. Nu handler det også om fælles strafferammer for menneskesmugling, kødklister og krav om sunde offentlige budgetter. I indledningen til EU's traktater står der, at vi er på vej hen imod en stadig snævrere union mellem de europæiske folk. Det er en passende beskrivelse af EU's historie, hvor medlemslande samarbejder stadig tættere på stadig flere områder. Man kan sige, at EU blander sig i meget. Eller man kan sige, at medlemslandene løser meget i fællesskab. Begge dele er umiddelbart rigtigt, det lyder blot forskelligt. Pointen er i første omgang, at EU's lovgivning dækker mange forskellige områder. Områder, hvor vi i forskellig udstrækning har overlødt en del af Danmarks suverænitet – en del af vores ret til selv at bestemme. Vi har forpligtet os til at finde politiske løsninger i fællesskab med andre.

Hvad sker der her? Tip: billedet er taget i Lissabon i 2009

Lovgiver ikke om hvad som helst

Der er også områder, som EU ikke kan lovgive om, og som medlemslandene alene er ansvarlige for. Det drejer sig fx om:

- fordelingspolitikken – bl.a. hvem skal betale hvor meget i skat,
- velfærdspolitik – fx ældrepleje, børnehaver og folkeskole
- boligpolitik,
- kommunale spørgsmål,
- indretningen af politi og forsvar,
- folkekirken.

Men selv om EU ikke kan lovgive om fx folkeskolen, så har en tjekkisk pige ret til at gå i skole i Danmark, hvis hun fx er flyttet hertil med sine forældre. Forbuddet mod diskrimination er et eksempel på en EU-regel, som gælder på tværs af politikområder.

Nærhedsprincippet

Du skal bestemme mest muligt over dit liv, og derfor skal beslutninger, som påvirker dig, tages så tæt på dig som muligt – det er indholdet i EU's nærhedsprincip, som gælder mellem EU og medlemslandene. Vi skal først lovgive på EU-niveau, når det er nødvendigt for at få effektive regler. Det klareste eksempel er luftforurening: Det er ikke effektivt med 27 forskellige regler for luftforurening, når vinden flytter skidt over grænserne, og derfor lovgives på EU-niveau.

Hvad er et formandskab?

Danmark har ikke formandskabet for hele EU – men for Ministerrådet. Ministerrådet er dér, hvor landene kæmper for deres nationale interesser. Til hvert møde kommer en minister fra hvert land og fremlægger sin regerings holdning.

Går du ind på Ministerrådets hjemmeside, kan du se den danske klimaminister forhandle CO2-kvoter med sine kollegaer fra de andre 26 EU-lande, eller du kan se alle erhvervsministrene drøfte, hvad der skal stå på de små mærker i vores tøj.

Advarsel: Forhandlinger i Ministerrådet er en helt særlig politisk disciplin, og man kan let få indtryk af, at det er kedeligt og ligegyldig. Det sidste er i hvert fald ikke rigtigt. Vurder selv: euo.dk/formand

Formanden leder forhandlingerne

Landene skal finde frem til brede kompromiser, og den slags kommer ikke af sig selv i et mødelokale med 27 ministre rundt om bordet. Der er behov for en forhandlingsleder, som kan finde, forberede og foreslå kompromiser. Det er formandens opgave, hun sætter dagsordnen, leder møderne og udlægger konklusionerne for pressen. Og det er formandskabet, der på vegne af alle landene fx forhandler med Europa-Parlamentet.

Det er en stor opgave at finde fælles fodslag om ny lovgivning. Det gælder i høj grad når det

MANGE BOLDE I LUFTEN

Når det danske formandskab er overstået 1. juli 2012, har der ikke blot siddet en dansk minister for bordenden til et halvt hundrede ministerrådsmøder. På det tidspunkt har Danmark ledet og arrangeret omkring 2.000 møder. Ministerrådet har nemlig mere end 250 arbejdsgrupper, hvor embedsmænd fra alle medlemslande dagligt mødes for at forberede og forhandle om de sager, der skal på Ministerrådets dagsorden.

handler om store emner som fx global opvarmning, men også små ting som tøjmærker kan være en udfordring.

Kan vi mele vores egen kage?

Formanden har ikke magt til at presse egne interesser igennem – man er kun forhandlingsleder. I de seks måneder formandskabet varer, skal man loyalt søge kompromiser, der tilgodeser alle lande. Alligevel er der enkelte eksempler på, at landene er blevet kritiseret for at misbruge formandskabet. Fx blev Tyskland beskyldt for at beskytte sin bilindustri, da man forhandlede om, hvor stor del af en skrottet bil, der skal genanvendes – men det er altså sjældent. Der er dog også sjældent, at forhandlinger i Ministerrådet ender med konklusioner, som er direkte imod formandskabets egne interesser.

Når man overtager formandskabet, er det vigtigste, at man ved, hvad man vil, så man hele tiden er parat til at foreslå kompromiser, som man selv synes, er fornuftige.

Danmarks dagsorden

Formandskabet har lov til at udvælge og fremme de sager og lovforslag, det synes godt om. Det er en del af det daglige arbejde i Ministerrådet, og prioriteringerne bliver også meldt ud i et officielt program for formandskabet. Den danske regering har i god tid før formandskabet undersøgt de lovforslag, som er på vej til Ministerrådets forhandlingsbord. Regeringen udvælger sager, som er vigtige for Danmark, og hvor der er sandsynlighed for, at vi kan opnå resultater. Den danske regering har også afstemt ønsker og prioriteter med Polen og Cypern, som har formandskabet før og efter os. Ministerrådets arbejde skal ikke hæmmes af, at formandskaberne skifter hvert halve år, og derfor indgår landene i såkaldte trio-formandskaber.

MAGTEN BALANCERER, NÅR FORMANDSKABET ROTERER

Formandsposten kan give stor indflydelse på Ministerrådets beslutninger. Den, der leder forhandlingerne, har bedre mulighed for at påvirke resultatet. Den magt har landene ikke ønsket at lægge i hænderne på en enkelt person. Og man har ikke ønsket, at landene skal indgå alliancer for at få den post. Derfor går opgaven på skift. Rotationsordningen tilskynder landene til at fordele sol og vind lige – for til næste år er det ministeren ved siden af, der leder forhandlingerne.

EU ER ÆNDRET

På to områder har de store lande presset magten ud af formandskabet. Det skete under forhandlingerne forud for Lissabontraktaten, hvor alle landene til sidst blev enige om, at EU skal have en fast formand, der leder EU's topmøder og en udenrigsminister. De to områder var ellers en del af formandskabets ansvar, da Danmark i 2002 sidst sad for bordenden.

STORE MOD SMÅ

De største lande var mod de små og mellemstore lande i forhandlingerne om formandskabets rolle. Frankrig og Tyskland, England og Spanien pressede på for helt at standse det roterende formandskab. De argumenterede for, at de små lande var for små til at løfte de tunge opgaver i Ministerrådet. Og de mente, at EU mistede magt, når formandsposten skulle skifte hvert halve år. De små lande forsvarede rotationsordningen. De ønskede ikke en fast udpeget ledelse af Ministerrådet. Flere var bange for, at det ville skabe en for stærk politisk post, der først og fremmest ville blive besat med kandidater fra store lande. Men man nåede til et kompromis: Formandskabet roterer fortsat, men altså uden ansvar for EU's topmøder og udenrigspolitik.

Hvordan lovgiver vi i EU?

Tale, overtale, aftale, lytte, debattere, stemme, acceptere. Politiske forhandlinger i Bruxelles er ikke meget anderledes end i et almindeligt dansk byråd. I Europa er afstandene blot lidt større mellem de forskellige standpunkter – og der er flere habitter og spadseredragter. Den store forskel handler om måden, vi når frem til beslutningerne. Hvis du farer vild i EU's politiske system, så fortvivl ikke, men tænk på, at der er en mening med galskaben. Proceduren skal sikre, at mange forskellige synspunkter bliver tilgodeset men også sikre, at landene presses til forhandlingsbordet og finder viljen til at indgå kompromiser. Her har du en beskrivelse, af hvordan EU i 2009 vedtog en ny lovpakke om internet og telefoni.

Dyrt og langsomt

Tidligere havde hver familie kun én telefon – en fastnettelefon med høje minutpriser. Takket være den teknologiske udvikling har du i dag din egen telefon. Men teknologiske fremskridt kommer ikke ud af den blå luft, og vi behøver heller ikke importere dem fra USA. Vi kan selv – med investeringer i forskning og med hjælp fra fornuftig lovgivning.

Skarp konkurrence belønner de dygtige og innovative, og giver os forbrugere billigere priser – sådan tænker Europa-Kommissionen. Lavere priser for adgang til internettet kan hjælpe flere europæere på nettet, og det giver flere nye virksomheder muligheder for at udvikle nye smarte tjenester. Hvert skridt er med til styrke Europa i den globale konkurrence om vækst og arbejdspladser. Med den analyse foreslog Kommissionen i 2007 en reform af EU's telelovgivning.

Kommissionens forslag

Konkurrencen skulle skærpes – det skulle så at sige være sværere for de sløveste selskaber at holde på kunderne. B.l.a. skulle bindingsperioden forkortes, og teleselskaberne skulle sikre, at en kunde inden for maks. én arbejdsdag kunne få flyttet sit telefonnummer til et konkurrerende selskab. Derudover foreslog Kommissionen regler, som skulle hindre store dominerende selskaber i at misbruge deres ejerskab over selve telenettet. Det skulle være muligt at pålægge dem at opdele deres virksomheder, så mindre virksomheder fik lettere adgang til markedet. Overordnet var Europa-Parlamentet og Ministerrådet ikke langt fra hinanden i deres syn på Kommissionens forslag. Men på et afgørende punkt var europaparlamentarikerne

helt uenige med flertallet af landene i Ministerrådet og særligt med det franske formandskab.

Bekæmp pirateri

Frankrig havde netop vedtaget en national lov, som skulle gøre det lettere at bekæmpe ulovlig fildeling og piratkopiering. Internetudbydere skulle afbryde kunders adgang til internettet, hvis kunden gentagne gange blev grebet i at downloade ulovlige kopier af film og musiknumre: "Three strikes and you're out"! Borgerretsgrupper og forbrugerorganisationer havde protesteret højlødt. Og med forslaget til en fælles europæisk telepakke, kom der nu også protester på engelsk, tysk og svensk.

Der var bekymring for, at en række af bestemmelser i telepakken ville medføre lignende sanktioner i alle EU-lande.

1. behandling i Europa-Parlamentet

I Europa-Parlamentet blev et bredt flertal af medlemmerne enige om et ændringsforslag til telepakken. De krævede, at en dommer eller en anden offentlig myndighed vurderede hver enkelt sag, før selskaberne skulle lukke for adgangen til internettet. Ingen internetadgang – betyder ingen statusopdateringer og ingen youtube-klip af folk, som falder og slår sig, og det betyder færre muligheder for fx at finde et arbejde eller udtrykke sine politiske holdninger. Adgangen til internettet er en vigtig del af vores informations- og ytringsfrihed. Og parlamentet, der efterfølgende meldte tilbage, at kompromisteksten havde opbakning i de to største grupper i parlamen-

Ministerrådet

Formandskabet i Ministerrådet blev tilfældigvis ledet af Frankrig. Og da embedsmændene fra de 27 lande havde overstået det indledende rugbrødsarbejde, lå der et kompromis, som ikke tog hensyn til europaparlamentariskernes bekymringer.

Folketinget

I Folketingets Europaudvalg forklarede videnskabsministeren, at Danmark havde kæmpet hårdt for at beholde Europa-Parlamentets ændringsforslag, men at det i sidste øjeblik var gledet ud af kompromisteksten. Til forslaget til en fælles europæisk telepakke, kom der nu også protester på engelsk, tysk og svensk.

1. behandling i Ministerrådet

Flere lande trak overraskende deres opbakning til kompromisforslaget på selve mødet. Formandskabet satsede og afbrød kortvarigt for at tage en række hurtige samtaler med de pågældende ministre på tomandshånd. Kompromiset blev vedtaget, tre lande stemte blankt.

Uformel aftale

Formandskabet forhandlede med en gruppe ordførere fra Europa-Parlamentet, der efterfølgende meldte tilbage, at kompromisteksten havde opbakning i de to største grupper i parlamen-

tet, den konservative og den socialdemokratiske. Alt talte for, at forslaget ville blive vedtaget.

2. behandling i Europa-Parlamentet

Men det var forbrugerorganisationer og netaktivister, der jublede. Europa-Parlamentet afviste det kompromis, som deres fortalere havde indgået med Ministerrådet. Parlamentarikerne ville have sikkerhed for, at folk ikke kobles af nettet uretmæssigt.

2. behandling i Ministerrådet

Ministerrådet afviste herefter blankt at godkende Parlamentets ændringer. De to institutioner kunne se frem til formelle forhandlinger i de såkaldte fortigsudvalg.

Forligsudvalget

Formandskabet mødte op i forligsudvalget og forhandlede et kompromis på plads sammen med en gruppe ledende repræsentanter fra Europa-Parlamentet.

Godkendt

Den endelige tekst blev til sidst sendt til afstemning i Ministerrådet og i Europa-Parlamentet, som var enige om at godkende forslaget.

Både den danske regering og flertallet i Europaudvalget havde gerne set, at Kommissionen var kommet igennem med flere af sine forslag til at skærpe konkurrencen, men flertallet i Parlamentet og Ministerrådet ville det anderledes. Og undervejs tog piratspørgsmålet opmærksomheden.

Hvis EU-formandskabet er et spil, så er der mål, hver gang et vigtigt lovforslag bliver vedtaget.

Kommissionen skriver og sender et forslag til Ministerrådet og Europa-Parlamentet. Forslaget kan blive til lovgivning, når en endelig tekst er vedtaget i både Ministerrådet og i Europa-Parlamentet.

Det er kun Kommissionen, som kan stille lovforslag. Og kun om de emner, som landene har skrevet ind i traktaten. Man kan sige, at hvert enkelt land er beskyttet mod, at de andre lande får en fix ide, som så i morgen er del af vores fælles lovgivning.

Kommissionen har ikke et fast flertal, som den samarbejder med i Ministerrådet og i Europa-Parlamentet. Først efter at forslagene er fremsat, skal de nødvendige brede flertal forhandles på plads mellem de mange forskellige holdninger og interesser.

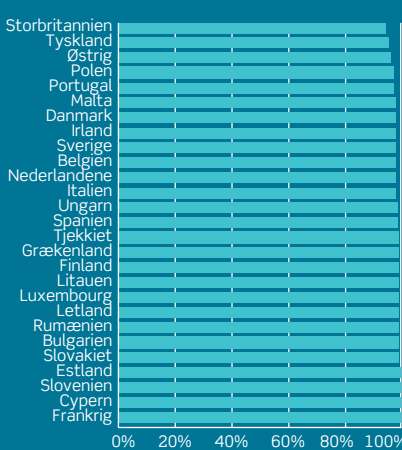
Ministrene er ikke opdelt i en rød og en blå blok, man vil gerne undgå klikkedannelser. Danske ministre sidder altid mellem en kollega fra Polen og en fra Cypern. Hvert halve år rejser alle sig og flytter en plads til venstre. På den måde skiftes man om den fine stol for bordenden, som formand for Ministerrådet.

De politiske uenigheder i Ministerrådet afgøres ikke med afstemninger, men i forhandlinger. Der er ingen stabile flertal. Og det er sjældent, at danske ministre kan drage hjem med en klar sejr eller et klart nederlag. Ministerrådet tager små skridt, som landene bredt kan bakke op om.

Landenes rækkefølge til EU-formandsskab

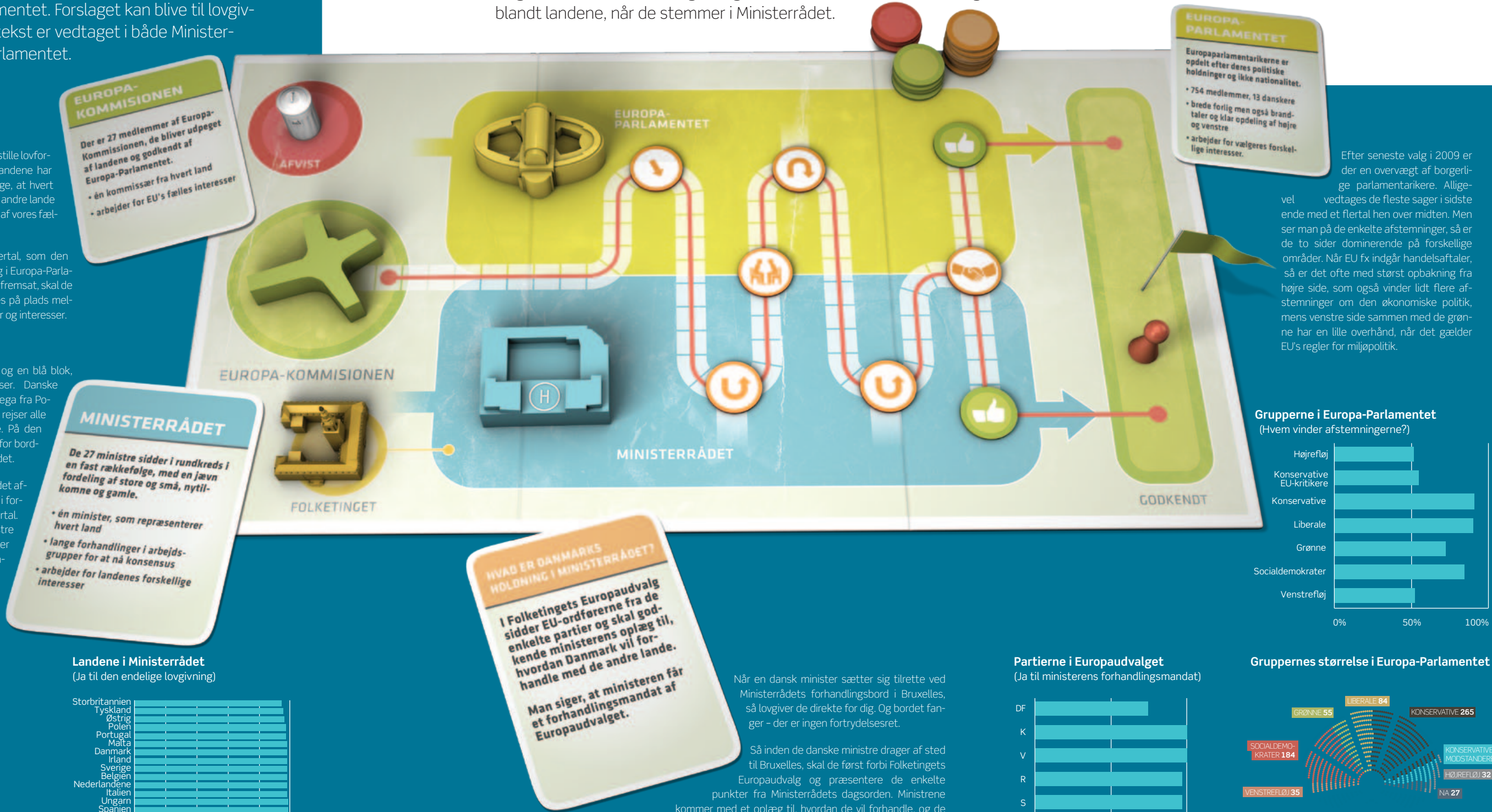

Landene i Ministerrådet (Ja til den endelige lovgivning)

Magtkampe og kompromiser

EU vedtager regler, som gælder i Danmark, også selv om vi stemmer imod. Det er det særlige ved EU-samarbejdet. Men de mange nye regler regner ikke bare ned over Danmark. Vi er som hovedregel selv med til at vedtage dem. I de sidste fem år har vi kun stemt nej i seks ud af cirka 550 afstemninger i Ministerrådet (og derudover har vi fem gange undladt at stemme). Danmark synes altså godt om 98 % af EU's regler. Og vi står ikke alene, der er stor enighed blandt landene, når de stemmer i Ministerrådet.

Hvad er EU?

Danmark

Du kan blive statsminister, og du kan ændre landets love, hvis du har opbakning fra et flertal i Folketinget. Men for at få flertal i Folketinget og jobbet som regeringschef, kræver det, at du i fællesskab med andre kan vinde et folketingsvalg. Vores magthavere er på den måde afhængige af vores opbakning. Forholdet mellem vælgere og valgte – folket og magthaverne – gennemsyrrer vores nationale politiske system. Det er en del af konceptet i et folkestyre.

Konkurrence

Lidt populært sagt er demokrati en konkurrence. Partier og politikere konkurrerer om at definere, hvad der er vores vigtigste fælles problemer, og hvordan vi løser dem bedst. Vi, folket, vælger de politikere og partier, vi er mest enige med. Det afgør, hvem der får regeringsmagten, og hvem der havner i opposition. Konkurrencen skaber dynamik og intensitet. Er der mange, som interesserer sig for en sag, så er den politisk vigtig. Små spørgsmål kan pludselig få stor opmærksomhed, mens store spørgsmål til tider vedtages helt uden nogen offentlig omtale.

Vores demokratiske system sikrer, at det er os borgere, som vælger, hvilken vej samfundet skal udvikle sig. Og flertallet bestemmer.

EU

Du kan ikke blive statsminister for EU (hvis du skulle være i tvivl). Og selv hvis du en dag står i

spidsen for en bred koalition af partier, som på tværs af Europa vinder et valg til Europa-Parlamentet, vil I ikke engang kunne ændre EU's lovgivning. Kun en del af den politiske magt ligger hos EU's direkte folkevalgte politikere i Europa-Parlamentet. Derfor ser man heller aldrig meningsmålinger i nyhedsudsendelser eller i aviser, som fortæller, hvad vi europæere mener om de politiske grupper i Europa-Parlamentet. EU er ikke skabt som et parlamentarisk demokrati. For at skabe forandringer kræver det et samarbejde med de to andre institutioner, Ministerrådet og Europa-Kommissionen.

Centralisering

Folketinget har 179 medlemmer, og tæller man deres kollegaer fra de 27 andre EU-lande, så er der i alt knap 10.000 medlemmer af de nationale parlamenter. Med EU-samarbejdet er en del af den lovgivende magt i Europa samlet på færre hænder. Men den politiske magt bundet med traktater og beslutningsprocedurer, med roterende formandskaber og en stærk kompromissøgende forhandlingskultur. Det skal sikre landene en vis kontrol over den lovgivning, som bliver vedtaget.

Samarbejde

EU's politiske system bygger på forhandlinger og samarbejde – der er ikke en konkurrence med klare vindere og tabere. Landene har med traktaterne detaljeret beskrevet, hvad EU kan bestemme, og hvordan beslutninger skal tages.

EU's politiske kurs skal ikke afgøres i en uforudsigelig konkurrence om vælgernes gunst.

Magten er delt så flertallet ikke bare kan bestemme. Hver ny lov kræver et bredt flertal. Store lande har meget større indflydelse end små. Men som udgangspunkt har landene balanceret den politiske magt, så den ikke tipper til fordel for en smal gruppe. Et snævert flertal kan ikke vinde magten og regere EU. Der er ingen regeringsmagt, og et land kan heller ikke tabe magten og havne i opposition. En af konsekvenserne er, at det er sværere at se, hvem der bærer det politiske hovedansvar for de beslutninger, som tages. Hvis man er utilfreds med tingenes tilstand eller den politiske kurs, så kan man ikke blot udskifte regeringen i EU, for sådan en er der ikke.

Vi, EU's 500 millioner indbyggere er ikke ét folk men mange. Vores samarbejde i EU skaber ikke én fælles handlekraftig regering, men kompromiser mellem regeringer, mellem politiske partier og mellem befolkninger. Derfor er den politiske beslutningsproces i EU organiseret helt anderledes end herhjemme.

HAR DU FÅET STYR PÅ EU?

Tag testen på euo.dk/formand

